

Art 119 Grondwet

De leden van de Staten-Generaal, de ministers en de staatssecretarissen staan wegens ambtsmisdrijven in die betrekkingen gepleegd, ook na hun aftreden terecht voor de Hoge Raad.

De opdracht tot vervolging wordt gegeven bij koninklijk besluit of bij een besluit van de Tweede Kamer.

6 x casuïstiek

Roermond 2013

Categorieën

- Art . 119 GW alleen voor
 - Leden der volksvertegenwoordiging
 - Ministers
 - staatssecretarissen
- Waarom deze groepen?
 - Waarom niet (ook):
 - Rechters
 - Vlagofficiëren
 - Leden van de Raad van State
 - Leden van de Rekenkamer
 - Ambassadeurs
- “Misdrijven... in die betrekkingen gepleegd”
 - “Ambtsmisdrijven”
 - Is dit geen pleonasme?
- Causaal verband tussen delict en beroepsbetrekk
- Gelijktijdigheidsverband?
- Andere relatie?

De Hoge Raad als FORUM PRIVILEGIATUM?

- Het “triggermechanisme”:
 - Opdracht tot vervolging bij Koninklijk Besluit
 - Of bij Besluit van de Tweede Kamer
 - Wat is de positie van het Openbaar Ministerie?
 - Formuleert het besluit de tenlastelegging?
- Wie is de adressaat van het Besluit?
 - De positie van het Parket bij de Hoge Raad?
 - De verhouding tot de wet Rechterlijke Organisatie
- Wat is hier een “ambtsmisdrijf”?

De wetsgeschiedenis

- Het stelsel van Van Hogendorp
 - De hoge ambtenaar dienaar des Konings
 - De Koning soeverein in persoon
 - De Grondwet definieert deze soevereiniteit niet
 - De hoge ambtenaar is de verschijningsvorm van de Kroon
 - Het ambtscostuum
 - De Eed
 - De ambtsbediening

De wetsgeschiedenis (2)

- Zijner Majesteits ambassadeur
- Recht in Naam des Konings
- Van Hogendorp en Van Maanen: water en vuur
 - Van Hoogendorp wil de soevereiniteit definiëren in de Grondwet
 - Van Maanen ziet de soevereiniteit protolegaal
 - De Koning acht zich door Van Hoogendorp beknot in zijn soevereine rechten
 - En wil niet toegeven bang te zijn voor Belgische hegemonie in het parlement
 - Alles wat niet uitdrukkelijk is toegestaan bij wet is (eigenlijk) verboden, al kan men ontheffing krijgen
- Ubi officialus ibi rex
- De Treuplicht wettelijk vastgelegd
- De idee van de protolegale soevereiniteit
 - De staatsrechtelijke ministeriële verantwoordelijkheid
 - De strafrechtelijke ministeriële verantwoordelijkheid
 - De ambtelijke aansprakelijkheid daarvan afgeleid

Het “Engelse Systeem”

- Het House of Commons als permanente aanklager van het Kabinet
- Het Kabinet lasthebber van de Kamermeerderheid
- Het House of Lords als constitutionele rechter voor ambtsmisdrijven
- De vrees voor de hypothetische aanklacht houdt de ministers in de ban
- Willem III Koning-Stadhouder en de “Glorious Revolution”
- De “Bill of Rights”
- De Darnell-case

common law geldt ook voor King & Queen

- Er is geen protolegale soevereiniteit:
- Het parlementaire dualisme sedertdien
 - De Koning is gek: George III
 - Princeps legibus absolutus est?
 - Voluntas Regis Suprema Lex: waanzin kan de maatstaf niet zijn
- Koningin Victoria overziet het systeem niet meer
 - Lord Melbourne legt het bijltje er bij neer
 - Het Kabinet regeert, de Koning parafeert
 - Dit wil Willem I absoluut niet
 - Maar waar haalt hij zijn gezag vandaan:
 - het “Pays Legal” in 1814

Nederland als grondgebied (1814)

- Noord-Nederland, de oude republiek
- De Oostenrijkse Nederlanden
- De Nassau-erfenis op de linkerrijnoever
- Luxemburg als onderdeel van de Duitse Bond
 - Geen staat waarin katholieken de meerderheid vormen

Het Verdrag van Wenen-1815

- De legitimiteit
- Absolute legaliteit
- Verdragen vrijwillige zelfbinding
- Soevereiniteit protolegaal
- Territorialiteit dwingende voorwaarde
- Het NL-Vereenigd Koninkrijk: bufferstaat of defensie-barrière

De ambtenaar A.D. 1815

- De ambtenaar altijd “miles regius”: soldaat des Konings
- Het ambtskostuum drukt deze militaire verbondenheid uit
- De ambtenaar onderworpen aan de krijgstucht
- Leges ossibus inhaerent: de wetten van de Kroon zijn aan zijn botten verkleefd
- Dat is de oorspronkelijke betekenis van art. 119 GW

Zuidelijke Nederlanden tot 1830

- De spanningen die de Belgen oproepen
 - Ministeriële verantwoordelijkheid essentieel
 - De grondwet regelt de soevereiniteit en draagt die op en over
 - De Koning onschendbaar, de ministers dus verantwoordelijk
 - De Hoge Raad een “House of Lords”

- Het Engelse systeem is bedoeld in 1815 bij de opdracht der Koninklijke Waardigheid
 - Stilzwijgen der Kroon
- Spanningen in de zuidelijke provincies:
 - Willem I wil greep op de seminaries via het Collegium Philosophicum in Leuven
 - Hij hanteert de Nederlandsche Handelsmaatschappij als persoonlijk consortium
 - Hij wil geen ministeriële verantwoordelijkheid
 - Hij beschouwt de koloniën als Kroondomeinen
 - Hij erkent geen immanente grondrechten
 - Hij ziet de Kamers als adviseurs en niet als mede-wetgevers
 - Hij wil een Concordaat met de Heilige Stoel

De Belgische Revolte

- De mobilisatie-periode 1831-1839
 - Ingrijpen der mogendheden:
afscheiding bij verdrag
 - Herdefinitie van Nederland als territorium
- Reorganisatie der Rechterlijke Macht als Mandataris der Kroon
- De Hoge Raad slechts cassatierechter:
een systeembreuk
- De strafrechtelijke verantwoordelijkheid
der ambtenaren in 1840

Het systeem-Thorbecke van 1848

- De doorontwikkeling van de parlementaire vertrouwensregel tot 1870
- Geen herijking van de FORUM PRIVILEGIATUM-procedure
- De opvatting van Buys
 - Restrictieve uitleg van de procedure voor het forum
 - Gelijktijdigheidsverband voldoende
 - Taak van het Openbaar Ministerie ongebonden: opportuniteitstoets toegestaan
 - De Hoge Raad als feitenrechter
 - Het parlement ex nexu
 - De hybride positie van de Procureur-generaal bij de Hoge Raad

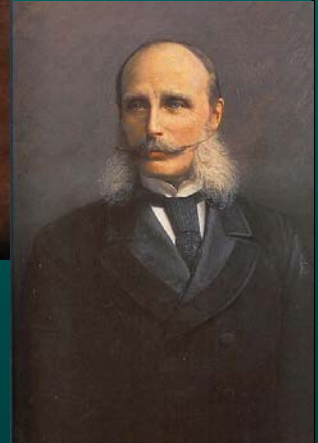
Toets

- Van Rey
 - Wat zou dit betekenen voor de zaak-Van Rey
 - De zaak-Pincoffs maakt de geesten wakker
 - Wie was Pincoffs?

Pincoffs

- De feiten van de zaak
 - Verwikkelde vorstelijke personen:
 - Willem III
 - Leopold II
 - Hendrik de Zeevaarder
 - Het Joodse complot: de Banken Mendel en Hirsch
 - Het Congo-schandaal
 - Het Eindhovens Bels lijntje
 - De Rotterdamsche Handelsvereeniging
 - De Afrikaansche Handelsvereeniging
 - De Bank Mees en Zoonen

Perikelen rond Pincoffs – Rotterdamse haven

- Verdacht van,
 - Wisselruiterij
 - Bedriegelijke bankbreuk
 - Valsheid in aandelen
- Pincoffs “een gevaar voor de Kroon”
- Hulp bij zijn vlucht naar Amerika
- De uitleveringsperikelen
- Commissaris Roest en Inspecteur Cardinaal
- De verstekprocedure bij de Hoge Raad
- Obstructie van Regeringswege
- De positie van Willem III
- De veroordelingen van Pincoffs en Kerdijk
- De ontvankelijkheidsvraag

De visie op de ambtenaar en het ambtsdelict in het algemeen

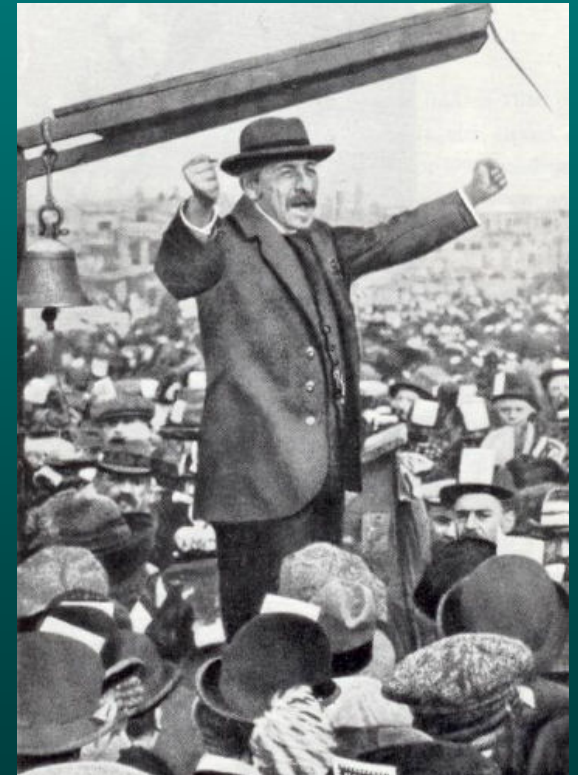
- Artikel 44 van het nieuwe Wetboek van Strafrecht
- De verhouding met de deelnemers niet-ambtenaren
- De strafvorderlijke benadering van Noyon en Blok
- De staatsrechtelijke verantwoordelijkheid van ministers verdringt de strafrechtelijke
- Artikel 355 van het nieuwe Wetboek van Strafrecht

Artikel 355

1. Met gevangenisstraf van ten hoogste drie jaren of geldboete van de vierde categorie, worden gestraft de hoofden van ministeriële departementen:
2. **Artikel 44**
Indien een ambtenaar door het begaan van koninklijke besluiten of koninklijke bevelen, wetende dat daardoor de Grondwet of andere wetten of algemene maatregelen van inwendig bestuur van de staat worden geschonden, kan de op het feit een strafbaar feit gebruik maakt van macht, gelegenheid of middel hem door zijn ambt geschonken, kan de op het feit gestelde straf met uitzondering van de vereiste medeondertekening van een der hoofden van de ministeriële departementen zijn verhoogd;
3. die beslissingen nemen of bevelen geven of bestaande beschikkingen of bevelen handhaven, wetende dat daardoor de Grondwet of andere wetten of algemene maatregelen van inwendig bestuur van de staat worden geschonden;
5. 4°. die opzettelijk nalaten uitvoering te geven aan de bepalingen van de Grondwet of andere wetten of algemene maatregelen van inwendig bestuur van de staat, voor zover die uitvoering wegens de aard van het onderwerp tot hun ministeriële departementen behoort of uitdrukkelijk hun is opgedragen.

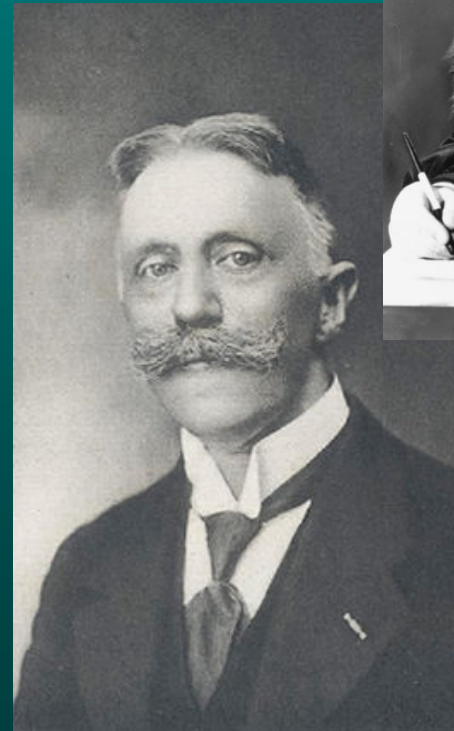
Strafrecht > < staatsrecht

- Het contraseign staatsrechtelijk
 - De taak van de Kamers en de vertrouwensleer
 - De parlementaire immuniteit in het bijzonder
- De revolutie-Troelstra in 1918
 - Strafrechtelijke verantwoordelijkheid van de fractieleider Pieter Jelles?
 - Het optreden van minister-Heemskerck
 - Waarom geen procedure bij de Hoge Raad als FORUM PRIVILEGIATUM?
 - De regering kijkt wel uit
 - De wet tegen misdadige woelingen als schaamlap

Herleving van de discussie -1941

- De zaak-De Geer katalysator
 - De persoon-De Geer
 - Als Minister-President
 - Wilhelmina in Londen
 - Het ontslag-de Geer
- Zijn staatsrechtelijke positie
 - De regeringsopdracht
 - De reis naar Nederlands Oost-Indië
 - In Lissabon van boord
 - Tussenkomst van Hitler
 - Terugkeer over Berlijn
- De Synthese in Den Oorlog
 - Hoogverraad
 - Landverraad
 - Het misdrijf van hulp aan den vijand
 - Het strafbaar oogmerk

De Geer (2)

- Waarom onmiddellijk een strafvervolgning en geen politieke?
 - De bijzondere rechtspleging
 - Waar was het forum privilegiatum?
- De rechtsgang
 - De eerste aanleg
 - De Bijzondere Raad van Cassatie
 - De positie der Kamers

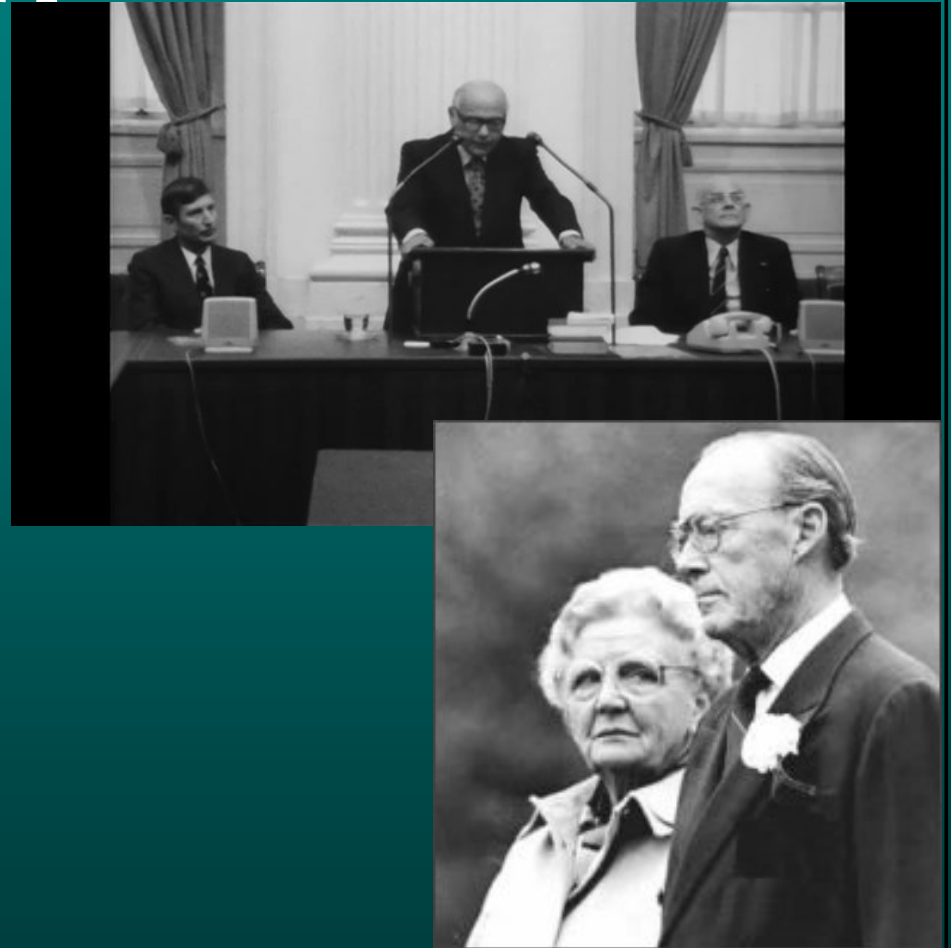
De zaak-Van Lippe-Biesterfeld

- De feiten
 - De Bilderberg-conferenties
 - De inspecteur-generaal der strijdkrachten als ambtenaar?
 - Wat is zijn bediening?
 - Strijd met deze bediening?
- Gelijktijdigheidsverband?
- Causaliteitsverband?

De zaak-Van Lippe-Biesterfeld (2)

- Het Kabinet-Den Uyl
 - De reactie der Kamers
 - De constitutionele aspecten
- De vervolgbaarheid
 - in abstracto
 - in concreto
- Een forum privilegiatum:
 - krijgsraad,
 - hoge raad
- Noodzakelijke deelneming
- De Minister van Defensie
- Een artikel 12 Sv-procedure?

De zaak-Wilders

- De feiten
 - De aangifte
 - De vervolgingsbeslissing
- De functie van kamerlid
 - Beperkingen *ratione materiae*
 - Beperkingen *ratione loci*
- De grondwettelijke voorzieningen
- Het Verdrag van Rome inzake de Grondrechten
- Is een Kamerlid ambtenaar?
- Het forum privilegium
- Het privilegium de *ius non evocando*

De zaak-Wilders (2)

- De pressiegroepen als belanghebbenden in de zin van art. 12 van het Wetboek van Strafvordering
 - De verwijzingsbeschikking van het Hof
- De auteur Schalken
 - Politisering
- Het proces in eerste aanleg
 - De wrakingsperikelen
 - De hervatting der zaak op het incident
- Als ware geen eerder rechtsgeding voorafgegaan
 - Het getuigenverhoor in casu
 - Het optreden van Schalken
- Het eindvonnis
- Geen hoge beroep
- De ontvankelijkheidskwestie

EU-variant?

Wat met

- De Europese Parlementariër
- De EURO-commissaris
- De internationaal hoger ambtenaar
- een “ambtenaar ex art 44 Sr.” is in ieder geval geen EU-ambtenaar.
- Elke aansprakelijkheidscorrectie ontbreekt op EU-niveau

EU-regeling???

- EU-forum privilegatum
 - Het Europees Hof in Luxemburg?
- Triggering
 - Via het EU-parlement
(eindelijk een democratisch primaat)
 - Motie van rechtsingang bij EU-parlement?
 - Wegsturen EU-commissaris zal nooit direct voorkomen
 - Wel via klachtenprocedure bij het parlement?
 - Democratische illegitimatie gekoesterd door EU-commissarissen
 - Compensatie via rechterlijk impeachment.
 - Rol EURO-OM ???
 - De TRIAS op EU-niveau, een onvolkomenheid
 - Een nationale rechter is nooit een forum voor EU perikelen

De zaak Kalbfleisch / Westenberg

- De feiten, die aan deze zaak ten grondslag liggen?
- De civiele zaak Chipshol en Poot
- De belangenverstrengeling Westenberg en Kalbleisch als rechters-collegae
- De tenlastelegging tegen beide terzake “meineed”
- De bestanddelen
- Het oogmerk om onwaarheid te spreken

Kalbfleisch (2)

- Over het bestaan van een “vriendschappelijke relatie”
- De rechtsingang via de Hoge Raad
- De verwijzing door de Raad en de vervolgingsplicht
- De bewijsvoeringen
- De bewijsredeneringen

Kalbfleisch (3)

- De aspecten van de technische vrijspraak
 - klassejustitie?
 - Immunisering door de groep?
 - De mediatisering
 - Dwarsverbanden met lopende strafzaken
- De hogere voorziening
- De vrijspraak in hoger beroep

Wie volgt...

